

Analysis of Dimensions and Components of International Decision-Making: A Meta-Synthesis Approach

Mohammad Hossein Zarafati: Ph.D. student in educational management, researcher at Imam Hussein University, Tehran, Iran.

mhzerafati@ihu.ac.ir | 0009-0003-4128-816X

Amir Hossein Zarafati: Corresponding author, Master of International Relations, Researcher, Imam Hussein University, Tehran, Iran.

zfrtai@chmail.ir | 0009-0004-4809-7996

Saeed Hejazifar: Assistant Professor, Faculty of Economics and Management, Urmia University.

Email: s. hejazifar@urmia.ac.ir | 0000-0001-6943-9036

Abstract

Decision-making in the international arena is one of the most complex domains of foreign policy, influenced by numerous constant and variable factors. The increasing complexity of international relations and the profound impact of foreign policy decisions on national interests highlight the growing necessity for a scientific and systematic understanding of decision-making components in this field. This study aims to address the central question: what are the dimensions and components of decision-making in the international arena? Using a qualitative meta-synthesis method, the research follows the seven-step framework developed by Sandelowski and Barroso. After reviewing 98 relevant scientific sources and conducting content analysis, the components of decision-making in the international arena were identified and categorized into eight main dimensions: individual and personality, value and belief, environmental and international, institutional and organizational, national interest and expediency, rational and analytical, participatory and public, and legal and normative. The innovation of this study lies in offering a comprehensive and systematic framework of international decision-making components that can serve as a foundation for analyzing and enhancing the foreign policy decision-making process.

Keywords: Political Decision-Making, Foreign Policy, International Relations, Meta-Synthesis, Decision-Making Components.

تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی: رویکرد فراترکیب

محمدحسین ظرافتی: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، پژوهشگر دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.
امیرحسین ظرافتی: استادیار دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
سعید حجازی فر: استادیار دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

چکیده

تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی یکی از پیچیده‌ترین حوزه‌های سیاست خارجی است که تحت تأثیر عوامل متعدد ثابت و متغیر قرار دارد. پیچیدگی روزافزون مناسبات بین‌المللی و تأثیر عمیق تصمیمات سیاست خارجی بر منافع ملی کشورها، ضرورت شناخت علمی و نظام‌مند مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در این عرصه را دوجندان کرده است. این پژوهش با هدف پاسخ به این پرسش که ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی کدام‌اند. روش پژوهش با روش کیفی فراترکیب و با بهره‌گیری از رویکرد هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو انجام شده است. پس از بررسی ۹۸ منبع علمی مرتبط و تحلیل محتوای آن‌ها، مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی شناسایی و در هشت بُعد اصلی شامل بُعد فردی و شخصیتی، ارزشی و اعتقادی، محیطی و بین‌المللی، نهادی و سازمانی، منافع و مصالح ملی، عقلانی و تحلیلی، مشارکتی و مردمی و قانونی و حقوقی دسته‌بندی شدند. نوآوری این پژوهش در ارائه چارچوبی جامع و نظام‌مند از مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی است که می‌تواند مبنای تحلیل و بهبود فرآیند تصمیم‌گیری در سیاست خارجی قرار گیرد.

واژگان کلیدی: تصمیم‌گیری سیاسی، سیاست خارجی، روابط بین‌الملل، فراترکیب، مؤلفه‌های تصمیم‌گیری.

مقدمه

بیان مسئله: تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی یکی از پیچیده‌ترین و چالش‌برانگیزترین موضوعات در حوزه سیاست خارجی است. این پیچیدگی از آنجا ناشی می‌شود که تصمیم‌گیران در این عرصه با طیف گسترده‌ای از عوامل و متغیرهای تأثیرگذار مواجه هستند که برخی از آن‌ها ماهیت ثابت و برخی دیگر ماهیت متغیر دارند. از یک‌سو، مسائل ایستا که مربوط به سیاست‌های کلان و تغییرناپذیر کشورها هستند و از سوی دیگر، مسائل پویا که نیازمند واکنش‌های متناسب با شرایط متغیر محیط بین‌الملل می‌باشند، تصمیم‌گیری در این حوزه را به فرآیندی پیچیده تبدیل کرده‌اند. شناخت و درک صحیح ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر تصمیم‌گیری در این عرصه، مسئله‌ای است که نیازمند بررسی علمی و نظام‌مند می‌باشد.

اهمیت: این پژوهش از چند جنبه حائز اهمیت است. از منظر نظری، با ارائه چارچوبی جامع برای شناخت و تحلیل مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی، به غنای ادبیات موجود در این حوزه می‌افزاید و می‌تواند مبنایی برای پژوهش‌های آتی قرار گیرد. از منظر کاربردی، نتایج این پژوهش می‌تواند به تصمیم‌گیران سیاست خارجی در شناخت بهتر عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری و اتخاذ تصمیمات مؤثرتر کمک نماید. از بُعد راهبردی نیز، این پژوهش با شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری، می‌تواند در بهبود فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در سطح کلان نظام سیاسی مؤثر باشد.

ضرورت: در شرایط کنونی که پیچیدگی روابط بین‌الملل به‌طور فزاینده‌ای در حال افزایش است، تصمیمات اتخاذشده در عرصه سیاست خارجی تأثیر مستقیم و عمیقی بر منافع ملی کشورها دارند. از این‌رو، شناخت علمی و نظام‌مند مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در این عرصه یک ضرورت انکارناپذیر است. همچنین، با توجه به تنوع و تعدد پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه، ضرورت دارد که با رویکردی جامع، یافته‌های این پژوهش‌ها مورد بازخوانی و تحلیل قرار گیرد تا بتوان به درک عمیق‌تری از مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی دست یافت.

اهداف: هدف اصلی این پژوهش، شناخت جامع عوامل مختلف تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی است. شناخت این عوامل و در نظر گرفتن آن‌ها،

کمک بسزایی برای ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی خواهد کرد. چنین چارچوب نظری منسجمی، امکان شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مختلف تصمیم‌گیری را فراهم می‌آورد و می‌تواند به‌عنوان مبنایی مطمئن برای مطالعات تجربی در این حوزه به کار گرفته شود. به‌منظور دستیابی به آن، دو هدف فرعی نیز تعریف شده است. نخستین هدف فرعی، شناسایی ابعاد تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی است و دومین هدف فرعی، شناسایی مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در ذیل هر کدام از ابعاد تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی است.

سؤال: براین اساس، سؤال اصلی پژوهش این است که ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی کدام‌اند؟ برای پاسخگویی دقیق‌تر به این سؤال، دو سؤال فرعی نیز طراحی شده است: ابعاد تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی کدام‌اند؟ هر کدام از ابعاد تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی شامل چه مؤلفه‌هایی می‌شود؟ پاسخ به این سؤال‌ها ما را در دستیابی به اهداف پژوهش یاری می‌رساند.

۱. پیشینه تحقیق

مطالعات مربوط به تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی را می‌توان به دو بخش اصلی تقسیم کرد:

۱.۱. پیشینه مطالعاتی موضوع در نشریه دانش سیاسی

در فرایند بررسی پیشینه پژوهش، مقاله "طراحی الگوی رفتار سیاسی در تصمیم‌گیری راهبردی مدیران ورزش ایران" که توسط علوی و دوستی (۱۴۰۱) در نشریه علمی دانش سیاسی (دوفصلنامه) منتشر شده است، به بررسی رابطه پیچیده میان سیاست و ورزش و تحلیل الگوی رفتار سیاسی مدیران ورزشی ایران می‌پردازد. این پژوهش که با هدف کمک به تقویت نظام تصمیم‌گیری در کشور انجام شده، به روش ترکیبی (اسنادی و پیمایشی) و با استفاده از دو پرسشنامه استاندارد رفتار سیاسی (۲۹ سؤال و ۸ مؤلفه) و تصمیم‌گیری راهبردی (۲۸ گویه) صورت گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که ساختار رفتار سیاسی تأثیری بر تصمیم‌گیری راهبردی ندارد. بااین حال، ابعاد رفتار سازمانی شامل رفتارهای غیراصولی با همکاران، رفتارهای خودخدمتی در سازمان،

استفاده از گروه حامیان برای خود، ایجاد گروه قدرتمند در سازمان، رفت و آمد با افراد قدرتمند در سازمان و لزوم رعایت الزامات اخلاقی، با رفتار سیاسی همخوانی دارد. نکته قابل توجه آنکه استفاده از پایگاه اطلاعات برای مقاصد سیاسی در سازمان تأیید نشد. با ملاحظه این مورد مشخص می‌شود که موضوع این مقاله در این نشریه جدید و نوآورانه است.

۲.۱. پیشینه موضوع در سایر منابع علمی

پژوهش‌های موجود را می‌توان در گروه‌های ذیل دسته‌بندی کرد:

الف. پژوهش‌هایی که به حوزه تصمیم‌گیری در عرصه سیاست خارجی ایران پرداخته‌اند.

در این راستا، مطالعات متعددی به بررسی ابعاد مختلف تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پرداخته‌اند. به‌عنوان نمونه، دهقانی فیروزآبادی و مرتضوی شریف (۱۳۹۶) با تحلیل مضمونی اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب، الگوی تصمیم‌گیری حکیمانه را که تلفیقی از رویکرد عقلانی چندلایه و تفکر ارزشی است، شناسایی کرده‌اند. همچنین، سلیمی و حجازی (۱۳۹۸) با استفاده از روش فراترکیب، هشت بعد اصلی در تصمیم‌گیری سیاست خارجی را شناسایی کرده‌اند که شامل ابعاد فردی، ارزشی، محیطی، نهادی، منافع ملی، عقلانی، مشارکتی و قانونی می‌شود.

ب. پژوهش‌هایی که به حوزه تصمیم‌گیری در عرصه سیاست خارجی سایر کشورها پرداخته‌اند.

از سوی دیگر، برخی پژوهشگران به بررسی تصمیم‌گیری در سیاست خارجی سایر کشورها، به‌ویژه ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند. پوراحمدی میبدی و سلطان‌پور (۱۴۰۱) نشان داده‌اند که چگونه ویژگی‌های شخصیتی جورج بوش دوم بر سیاست خارجی تهاجمی او در قبال ایران تأثیرگذار بوده است. موسوی و دیگران (۱۳۹۰) نیز با مدل‌سازی روند تصمیم‌گیری در سیاست خارجی آمریکا، نقش گروه‌های ذی‌نفوذ، نهادهای رسمی و غیررسمی، و رسانه‌ها را در این فرایند برجسته کرده‌اند. نکته قابل توجه در مطالعات انجام شده، توجه به مفهوم مصلحت در تصمیم‌گیری سیاست

خارجی است.

ج. پژوهش‌هایی که به مفاهیم کلیدی تصمیم‌گیری در عرصه سیاست خارجی پرداخته‌اند.

افتخاری (۱۳۸۴) نشان می‌دهد که مصلحت در اندیشه سیاسی اسلام فراتر از منفعت مادی است و ابعاد معنوی را نیز در برمی‌گیرد. این یافته با مطالعه سلیمانی و دهقانی فیروزآبادی (۱۳۹۳) همخوانی دارد که مصلحت را به‌عنوان معیار اصلی تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران شناسایی کرده‌اند.

د. نقد و بررسی

با مطالعه منابع مختلف، به این نتیجه می‌رسیم که در پژوهش‌های گذشته، تصمیم‌گیری در یک مورد خاص بررسی شده است و تصمیم‌گیری از یک نگاه کلانتر و جامع‌تر برای شناخت ابعاد و مؤلفه‌های آن بررسی نشده است. همچنین به لحاظ روشی نیز مشخص شد که روش فراترکیب برای بررسی منابع مرتبط با تصمیم‌گیری چندان مورد توجه قرار نگرفته است. لذا مقاله حاضر می‌کوشد، با بررسی منابع مرتبط با تصمیم‌گیری در عرصه بین‌الملل، ابعاد و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری با دقت و ظرافت بیشتری مورد مذاقه قرار دهد و یک دسته‌بندی جدیدی را در این حوزه ارائه دهد که در پژوهش‌های گذشته به آن پرداخته نشده است.

۲. مبانی مفهومی

در این بخش، به مبانی مفهومی و نظری تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی پرداخته می‌شود:

الف. اهمیت و تعریف تصمیم‌گیری: تصمیم‌گیری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فرایندهای مدیریتی، نقشی حیاتی در موفقیت سازمان‌ها و نهادهای مختلف ایفا می‌کند. کونتز و دیگران^۱ در تعریفی جامع، تصمیم‌گیری را فرایند شناسایی و انتخاب بهترین راه‌حل برای مسئله‌ای خاص می‌دانند. این فرایند اگرچه بر پایه تفکر عقلانی و منطقی استوار است، اما همواره تحت تأثیر عوامل عاطفی و احساسی نیز قرار دارد. در محیط پیچیده

1. Koontz et al

و پویای امروز، درک صحیح از ماهیت تصمیم‌گیری و عوامل مؤثر بر آن، به‌ویژه در عرصه بین‌الملل، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

ب. رویکرد چندسطحی به تصمیم‌گیری بین‌المللی: اسنایدر و دیگران^۲ در مطالعات خود، چارچوبی چندسطحی برای تحلیل تصمیم‌گیری در سیاست خارجی ارائه کرده‌اند. این پژوهشگران با تأکید بر نقش محوری تصمیم‌گیرندگان، به تعامل پیچیده میان آرایش داخلی و خارجی در شکل‌دهی به تصمیمات سیاست خارجی توجه ویژه‌ای نشان داده‌اند. این رویکرد که بعدها توسط روزنا^۳ گسترش یافت، به درک عمیق‌تری از پویایی‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌الملل منجر شد.

ج. تحلیل سیستماتیک عوامل مؤثر بر سیاست خارجی: فرانکل^۴ با ارائه چارچوبی جامع، عوامل مؤثر بر سیاست خارجی را در سه سطح تصمیم‌گیرندگان، شرایط داخلی و محیط بین‌المللی مورد بررسی قرار داده است. این رویکرد سیستماتیک که توسط کوین و لندن^۵ نیز مورد تأیید قرار گرفته، اهمیت ویژه‌ای به نقش عوامل نظامی، اقتصادی و اطلاعاتی در شکل‌دهی به تصمیمات سیاست خارجی می‌دهد.

۳. روش پژوهش

روش این تحقیق از نوع کیفی است که با استفاده از روش‌شناسی فراترکیب انجام شده است. فراترکیب، ترکیب تفسیرهای داده‌های اصلی مطالعه‌های منتخب است. الف. معرفی روش: چنانچه فرامطالعه به‌صورت کیفی و با تمرکز بر مفاهیم و نتایج مطالعات پیشین، انجام شود، فراستز یا فراترکیب نامیده می‌شود (سهرابی و دیگران، ۱۳۹۰، ص. ۱۳).

-
2. Snyder, Bruck & Sapin
 3. Rosenau
 4. Frankel
 5. Quinn & London, 1965

نمودار ۱. اجزای فرامطالعه

منبع: (یافته‌های پژوهش)

بدین منظور از روش هفت مرحله سندسلوکی و باراسو بهره گرفته شده است. این هفت مرحله به شکل زیر عبارت‌اند از:

نمودار ۲. فرایند هفت مرحله‌ای فراترکیب

منبع: (قائم‌ی و دیگران، ۱۳۹۹)

ب. منابع پژوهش: برای گردآوری داده‌های پژوهش، از داده‌های ثانویه در قالب اسناد و مدارک پیشین بهره گرفته شده است. این مجموعه شامل پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه مطالعات تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی، مؤلفه‌های تصمیم‌گیری و عملکرد

سیاست‌مداران در عرصه‌ی بین‌الملل است. در روش فراترکیب، متن پژوهش‌های پیشین به‌منزله‌ی داده‌های پژوهش در نظر گرفته می‌شود. جامعه‌ی مورد بررسی این پژوهش دربرگیرنده‌ی مطالعات انجام‌شده در حوزه‌ی تصمیم‌گیری، مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در روابط بین‌الملل و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری سیاست‌مداران شاخص است که از منابع متنوعی همچون همایش‌ها، نشریات، کتب، مقالات و پایگاه‌های اینترنتی استخراج شده است. در فرایند جستجوی متون علمی، از سامانه‌های معتبری چون کتابخانه‌ی ملی، پایگاه جهاد دانشگاهی^۶، مجلات تخصصی نور^۷ و مقالات علمی کنفرانس‌های کشور^۸ استفاده شد. با بهره‌گیری از کلیدواژه‌های مرتبط با مؤلفه‌های تصمیم‌گیری، سیاست خارجی و اصول تصمیم‌گیری، مجموعاً ۹۸ پژوهش شناسایی و گردآوری گردید.

ج. تحلیل داده‌ها: روش عملیاتی فراترکیب بر اساس رویکردی نظام‌مند به استخراج و سازماندهی اطلاعات می‌پردازد. برای سازماندهی و طبقه‌بندی مضامین استخراج‌شده، از روش شبکه‌ی مضامین بهره گرفته شده است. براین اساس، مضامین مستخرج از مقالات به‌عنوان مضامین پایه در نظر گرفته شده و سپس در چارچوب مضامین سازمان‌دهنده، دسته‌بندی گردیده‌اند.

۴. تحلیل یافته‌ها

فرایند انجام پژوهش، برای ۹۸ منبع مورد بررسی انجام شد و منجر به شناسایی ۸ بُعد اصلی تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی گردید. درنهایت برای نمایش ارتباط و تعامل این ابعاد، شبکه مضامین ترسیم شد.

جدول ۱. مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش (محقق ساخته)

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
۱	(سعادت، ۱۳۷۲)	انتخاب آگاهانه؛ انتخاب به‌منظور رسیدن به هدف.
۲	(Koontz, O'Donnell & Weihric, 1986)	انتخاب به‌صورت آگاهانه؛ توجه به جنبه‌های احساسی تصمیم؛ برخورداری از اطلاعات کافی.

6. SID

7. Noormags

8. Civlica

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
۳	(Robbins, & DeCenzo, 2008)	انتخاب بهترین راه‌حل؛ شناسایی مشکل؛ شناسایی معیار تصمیم؛ تخصیص وزن به معیار؛ ارائه و تجزیه و تحلیل و اجرای گزینه‌ها.
۴	(البرزی، ۱۳۸۰)	تجزیه و تحلیل آگاهانه، انتخابی و اختیاری؛ توجه به جنبه‌های عاطفی تصمیم.
۵	(Daugherty, & Pfaltzgraff, 1990)	انتخاب یک راه از میان چند آلترناتیو ممکن‌الحصول؛ بررسی تبعات آلترناتیوهای ممکن؛ انتخاب راه‌حل متناسب با محیط؛ توجه به عدم تولدایی انسان در پیش‌بینی وضعیت آینده، فقدان اطلاعات کامل در خصوص کلیه آلترناتیوها، تأثیر عوامل خارجی غیرقابل کنترل در فرایند تصمیم‌گیری؛ تصمیم‌گیری بر اساس عقلانیت محدود.
۶	امام علی علیه‌السلام، (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۹۲)	فرستادگان خدا در تصمیم‌گیری صاحب اراده‌ای نیرومند هستند.
۷	(Simon, 1985)	«منافع» به عنوان محور اصلی تصمیم‌گیری؛ تأثیر ناخودآگاه بشر در تصمیم، بیشتر از محاسبه عقلانی؛ کمی بودن ارزش‌ها و اهداف تصمیم‌گیری؛ ارزش واقعی یک پدیده برای تصمیم‌گیری، خواسته‌ها و تمایلات بشر است.
۸	(اصغری‌پور، ۱۳۶۵)	توجه به عادات فردی و هنجارهای اجتماعی؛ توجه به عوامل غیرمادی در تصمیم‌گیری.
۹	(Mintzberg, Raisinghani & Theoret, 1976)	تصمیمات ساده و تکراری، تصمیمات عادی‌اند و تصمیمات پیچیده و غیرتکراری، خط‌مشی هستند.
۱۰	(الوانی، ۱۳۸۹)	پایداری و پویایی؛ واقع‌بینی و آینده‌نگری؛ هدف‌دار بودن؛ عمومیت؛ نمایانگری؛ انعطاف‌پذیری.
۱۱	(Daugherty, & Pfaltzgraff, 1990)	توجه به موقعیت تصمیم‌گیری؛ توجه به انگیزه‌ها و فرایند تصمیم‌گیری؛ توجه به سازمان تصمیم‌گیری.
۱۲	(March & Simon, 1993)	هدف‌دار؛ انطباقی؛ رسیدن به حد متوسط از رضایت؛ توجه به محدودیت زمان، منابع، اطلاعات، و بینش تصمیم‌گیرنده.
۱۳	(Lindblom, 1963)	تصمیم‌گیری بر اساس ابزارها و امکانات موجود.
۱۴	(Rapoport, 1968)	توجه به راه‌حل‌های عمده برای رسیدن به هدف.
۱۵	(الوانی، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری بر اساس شهود، اشراق، الهام، نبوغ فردی و ویژگی‌های فوق‌العاده ذهنی تصمیم‌گیرنده.
۱۶	(Allison & Zelikow, 1971)	تصمیم‌گیری بر اساس انتخاب از پیش تعیین‌شده.
۱۷	(پلینو و آلتون، ۱۳۸۹)	حفظ منافع ملی در محیط بین‌المللی.
۱۸	(Henry, 2015)	تصمیم‌گیری به منظور تأکید بر قوانین و مقررات.

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
۱۹	(Allison & Zelikow, 1971)	تصمیم‌گیری باتوجه به عملکرد دیگر سازمان‌ها و شخصیت‌ها.
۲۰	(Rosen, 2005)	شناسایی مسئله؛ تفکر در مورد مسئله؛ جمع‌آوری اطلاعات و یافتن راه‌حل‌ها؛ ارزیابی نتایج و انتخاب بهترین راه‌حل؛ برنامه‌ریزی برای اجرا.
۲۱	(پلینو و آلتون، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری بر اساس تأثیرگذاری بر کشورها؛ تصمیم‌گیری به منظور عکس‌العمل نسبت به رفتار کشورها
۲۲	(مقتدر، ۱۳۷۰)	حفظ موجودیت؛ حفظ رفاه ملی؛ حفظ امنیت.
۲۳	(Pennock, 1966)	پرستیژ ملی؛ کسب قدرت.
۲۴	(Morgenthau, 1955)	حفظ قدرت، افزایش قدرت؛ نمایش قدرت.
۲۵	(Holsti, 1964)	حفظ و بسط ایدئولوژی.
۲۶	(Daugherty, & Pfaltzgraff, 1990)	تصمیم‌گیری باتوجه به منافع ملی، سازمان تصمیم‌گیری، انگیزه‌ها و ویژگی‌های تصمیم‌گیرنده.
۲۷	(Clark, 1981)	تصمیم‌گیری باتوجه به محدودیت‌های محیط خارجی و داخلی.
۲۸	(Lentner, 1973)	تصمیم‌گیری باتوجه به تغییرات سیاسی، عوامل روزمره، ایدئولوژی، تکنولوژی، تصمیمات ابداعی حکومت‌ها، جنگ و صلح، سازمان‌ها و اتحادها.
۲۹	(ظرافتی، ۱۴۰۱، به نقل از امام خمینی (ره))	پیش‌زمینه تصمیم‌گیری: عدم جدایی دین از سیاست؛ عمل به تکلیف الهی؛ اهتمام به حل مشکلات مردم؛ توجه به مصالح جامعه؛ اهمیت به مشورت؛ تسریع در انجام امور و قاطعیت در آن؛ پایبندی به قانون؛ رصد اخبار و اطلاعات؛ درنظرگرفتن آرمان‌های اسلام.
۳۰		ویژگی‌های تصمیم‌گیرنده: تلاش مجاهدانه، تهذیب و تزکیه نفس، مطالعه عمیق در شاخه‌های مختلف علوم، اعتماد به خداوند، تعهد به شریعت اسلام؛ ایمان به غیب؛ عشق به خدا و به مردم؛ رأفت و عطف؛ رفاقت و مدارا.
۳۱		خط‌مشی تصمیم‌گیری: دفاع از اسلام و مسلمانان؛ نفی وابستگی به شرق و غرب؛ نه سلطه‌گر نه سلطه‌پذیر؛ احترام متقابل و عدم دخالت در دولت‌ها؛ حمایت از مظلوم و مبارزه با ظالم؛ روابط حسنه و مسالمت‌آمیز؛ حفظ وحدت مسلمانان؛ پشتیبانی از ملت‌های آزادی‌خواه.
۳۲	(Scott, 1992)	تأمین حداکثری منافع؛ اطلاع از راه‌حل‌های مختلف؛ آگاهی از عواقب تصمیم؛ اولویت‌بندی نتایج تصمیم.
۳۳	(Lindblom, 1963)	تصمیم‌گیری بر اساس شناسایی مسئله، تعیین اهداف، بررسی تمامی راه‌ها، ارزیابی هزینه و سود.

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
۳۴	(اصغرپور، ۱۳۶۵)	توجه به تصمیم‌گیری در شرایط اطمینان کامل، ریسک، عدم اطمینان کامل، تعارض.
۳۵	(رحمان سرشت، ۱۳۸۶)	تصمیم‌گیری بر مبنای اکتفا به راه‌حل‌های ساده؛ دستیابی به «سود کافی» به جای «حداکثر سود»؛ نگرش ساده به دنیا؛ تصمیم‌گیری با اطلاعات موجود نه همه اطلاعات.
۳۶	(Ahlstrand, Lampel & Mintzberg, 2001)	تصمیم‌گیری به‌منظور کسب پُست و مقام.
۳۷	(Denhardt, & Denhardt, 2015)	تصمیم‌گیری بدون منطق و بر اساس تحلیل هرچه پیش آید خوش آید.
۳۸	(پورصادق، ۱۳۹۲)	تصمیم‌گیری باتکیه بر افراد باتجربه و متخصص.
۳۹	(Svenholm, 2004)	تصمیم‌گیری آنی و سریع در شرایط بحران و بدون پشتوانه فکری.
۴۰	(Jennings & Wattam, 1998)	شناسایی مسئله، ارائه راه‌حل، گزینش راه‌حل.
۴۱	(الوانی، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری بر اساس شهود و احساس و ادراک.
۴۲	(Keeney, 1996)	تصمیم‌گیری باتوجه به اصول اخلاقی، ویژگی‌های فردی مطلوب، خصوصیات هر پیامد مهم، رهنمودهای اقدام، اولویت‌ها، موازنه‌های ارزشی و نگرش به مقوله ریسک.
۴۳	(گودرزی، ۱۳۸۶)	تصمیم‌گیری موعودگرا: آینده‌نگری الهی، عدالت‌محوری، اتکا به منابع اسلامی در کنار الگوبرداری از دستاوردهای مطلوب بشری، دیدگاه جهانی، اتکا به عامه مردم در کنار خواص، تصمیم‌گیری گروهی و مشارکتی.
۴۴	(Beach & Mitchell, 1987)	تصمیم‌گیری بر اساس بازسازی گذشته فرد و آرمان‌ها و آرزوهای فرد برای آینده.
۴۵	(Boyatzis & McKee, 2002)	تصمیم‌گیری باتوجه به خودآگاهی، مدیریت بر خویشتن، شعور اجتماعی، انگیزش، مهارت اجتماعی.
۴۶	(تارنمای شورای نگهبان، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران)	تصمیم‌گیری بر اساس نفی سلطه‌جویی؛ نفی سلطه‌پذیری؛ حفظ استقلال همه‌جانبه؛ ممنوع بودن قراردادهایی که باعث سلطه بیگانه بر کشور می‌شود؛ آرمان خود دانستن سعادت انسان در کل جامعه بشری؛ به رسمیت شناختن استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل به‌عنوان حقوق همه مردم جهان؛ خودداری کامل دخالت در امور داخلی ملل دیگر؛ حمایت از مبارزات حق‌طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در جهان؛ قبول پناهندگی سیاسی؛ تفکیک‌ناپذیری آزادی، استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور؛ دفاع از حقوق مسلمانان جهان؛ عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر؛ روابط حسنه متقابل با دُول غیر

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
		محارب؛ احترام به قراردادها و معاهدات بین‌المللی؛ حل اختلافات بین‌المللی از طریق مسالمت‌آمیز و پذیرش حکمیت بر اساس حق و عدل؛ تعاون و مشارکت و نقش فعال داشتن در امور بین‌المللی؛ مقابله به مثل در موارد لازم؛ تقدیم و ترجیح روابط با کشورهای اسلامی بر کشورهای غیر اسلامی؛ رعایت عزت، حکمت و مصلحت در سیاست خارجی.
۴۷	(پوراحمدی و دیگران، ۱۴۰۱)	تصمیم‌گیری با تأثیرپذیری از خصوصیات شخصیتی فرد.
۴۸	(مهاجر وطن، ۱۴۰۰)	تصمیم‌گیری بر اساس انجام تکلیف و عدم سازش با کفر و شرک.
۴۹	(غفوری، ۱۳۹۹)	تصمیم‌گیری بر اساس مؤلفه‌های حکومتی و نه مؤلفه‌های شخصی.
۵۰	(رشیدی، ۱۳۹۹)	توجه به منافع و اهداف راهبردی و به‌ویژه تمامیت ارضی کشور؛ احیای توانمندی‌های اقتصادی و نظامی کشور.
۵۱	(روشنی، ۱۳۹۸)	تصمیم‌گیری باتوجه به متغیرهای فرد، نظام بین‌الملل، نقش، جامعه و دیوان‌سالاری.
۵۲	(زریباف، عیسوی و خادم علیزاده، ۱۳۹۸)	تصمیم‌گیری باتوجه به ارتباط مبنایی بین نظام‌های حقوقی و تصمیم‌گیری؛ تحقق عدالت.
۵۳	(جعفرنیا و کلانسر، ۱۳۹۸)	تصمیم‌گیری باتوجه به مؤلفه‌های رسمی (قوه مجریه و مقننه) و مؤلفه‌های غیررسمی (لایه آپیک و اتاق فکر بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها)
۵۴	(قربانی، ۱۳۹۷)	تصمیم‌گیری باتوجه به رعایت اصول و فنون مذاکره، مبارزه با نظام سلطه، صدور انقلاب، حمایت از مستضعفان.
۵۵	(کمالی، ۱۳۹۷)	تصمیم‌گیری بر اساس نظام سلطنتی و غیردموکراتیک (عربستان).
۵۶	(اکبری، ۱۳۹۷)	تصمیم‌گیری باتوجه به رعایت اصل صدور انقلاب: عدم مداخله در امور کشورها، فعالیت فرهنگی، اخلاقی، انسانی و اسلامی، انتقال ارزش‌های اسلامی، آگاهی‌بخشی و بیداری جوامع، دعوت ملت‌های محروم و مستضعف به آموزه‌ها، آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی، انتقال ارزش‌های انقلاب فرهنگی و معنویت، انتقال تجربه‌های انقلاب و ملت ایران.
۵۷	(رحیمی‌ریگی، ۱۳۹۶)	مبانی تصمیم‌گیری فقه سیاسی امام خمینی (ره): استقلال، صدور انقلاب، اتحاد امت اسلامی، احترام به حقوق متقابل، نفی ظلم، اصل نفی سبیل، روابط حسنه.
۵۸	(دهقانی فیروزآبادی و مرتضوی شریف، ۱۳۹۶)	اسلام به‌عنوان منبع اصلی تصمیم‌گیری و قرآن، اندیشه‌های امامین انقلاب، مبانی انقلاب اسلامی و قانون اساسی به‌عنوان منابع فرعی

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
		تصمیم‌گیری.
۵۹	(محمودی‌کیا، ۱۳۹۶)	تصمیم‌گیری بر مبنای اصول ثابت و لایتغیر.
۶۰	(محبی، ۱۳۹۶)	تقدم اخلاق بر قدرت در تصمیمات سیاست خارجی دولت اسلامی.
۶۱	(نقوی، ۱۳۹۵)	التزام به اصول اخلاقی و پرهیز از بی‌عدالتی، وفا نکردن به پیمان‌ها و زیر پا گذاشتن اخلاق در تعامل با ملت‌های دیگر در تصمیم‌گیری.
۶۲	(عسکری، ۱۳۹۵)	تصمیم‌گیری باتوجه به محیط بین‌المللی (اتخاذ سیاست خارجی متفاوت از سوی سایر کنشگران و نیز تصمیمات مجامع بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد) و محیط داخلی (تأثیر شخصیت تصمیم‌گیرنده، نقش و اختیارات فرد تصمیم‌گیرنده، ساختارهای درونی دولت و دستگاه‌های حکومت‌گر و درون‌مایه‌های اجتماعی).
۶۳	(شیرعلی، ۱۳۹۴)	تصمیم‌گیری باتوجه به مبانی فقهی و مصلحت‌اندیشی‌های سیاسی.
۶۴	(جعفری بشلی، ۱۳۹۳)	تصمیم‌گیری باتوجه به چهار شاخص مشارکت، عدالت، کارآمدی و قانون‌گرایی.
۶۵	(حامدی‌میرا، ۱۳۹۳)	تصمیم‌گیری جمهوری اسلامی ایران بر اساس صفات اخلاقی، عدالت، تکلیف‌گرایی، عقلانیت، مقتضیات و مصلحت.
۶۶	(محمدی‌نجم و یزدان‌پناه، ۱۳۹۳)	تصمیم‌گیری بر اساس اهمیت و حساسیت شرایط بحرانی.
۶۷	(سراجی کرمانی، ۱۳۹۲)	تصمیم‌گیری با نگاهی نقادانه و اعتدالی نسبت به دیگر کشورها.
۶۸	(غیاثی، ۱۳۹۲)	تصمیم‌گیری بر اساس مشروعیت آن.
۶۹	(موسوی، ۱۳۹۲)	تصمیم‌گیری نظامی باتوجه به الهی و دائمی بودن دفاع، سازش‌ناپذیری، تهاجمی بودن دفاع و مبارزه با تمام قوا.
۷۰	(صفاییان و دیگران، ۱۳۹۲)	تصمیم‌گیری باتوجه به دانش، بصیرت، توکل، مشورت، پابندی به ارزش‌های اخلاقی، واقع‌گرایی، بی‌طرفی، امانت‌داری، عدالت‌گرایی، حق‌مداری، انجام‌وظیفه، رازداری، محرم بودن، قانون‌مداری، نگرش توحیدی و توجه به کرامت انسانی.
۷۱	(احمدی و کاشانی، ۱۳۹۱)	تصمیم‌گیری بر مبنای عدالت‌محوری، منافات نداشتن رفتار اطلاعاتی با رفتار دوستانه و صادقانه، وفای به عهد، رازداری یا افشاگری، حق خویشاوندی یا حق سازمان، حیطی، دورکردن چابک‌وسان، گزینش صحیح، نظارت و رسیدگی (مستقیم و غیرمستقیم)، تشویق و تنبیه، دخالت و حضور مستقیم فرمانده در برخی امور نیروها و کارمندان.
۷۲	(امیری و دیگران، ۱۳۹۱)	تصمیم‌گیری بر اساس شناخت منابع (قرآن، عقل، تجربه بشری و شهود) و مبانی (هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، تجربه بشری و شهود)؛ شناخت

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
		اهداف (کوتاه‌مدت، میان‌مدت، بلندمدت)؛ شناخت آیتم‌های اصول مدیریت سیاسی (برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، سازماندهی و هدایت)
۷۳	(موسوی و دیگران، ۱۳۹۰)	تصمیم‌گیری تحت تأثیر گروه‌های ذی‌نفع، قدرت رسانه‌ها، لابی‌های فعال در کنگره، اتاق‌های فکر، قدرت مالی.
۷۴	(یاقوتی، ۱۳۹۰)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به هنجارها و قواعد تصمیم‌گیرندگان، پیشینه‌ای از عوامل ذهنی تصمیم‌گیرندگان، تجربه تاریخی و فرهنگی تصمیم‌گیرندگان.
۷۵	(افتخاری و حسین‌زاده، ۱۳۹۰)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به جامع‌نگری و هدف‌گذاری در برنامه‌ریزی، به‌کارگیری الگوی الهی - عقلانی در تصمیم‌گیری، ولایی بودن نظام سازماندهی.
۷۶	(مرادپور دهنوی، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به اهداف معنوی، فکری و فرهنگی.
۷۷	(صحرائیان، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به عوامل بین‌المللی، منطقه‌ای، داخلی و ویژگی‌های فردی تصمیم‌گیران.
۷۸	(موسوی‌نیا، ۱۳۸۹)	تصمیم‌گیری متأثر از عناصر شناختی و محاسبات عقلایی (دوره پهلوی، نظام شناختی عمدتاً متأثر از شخصیت و خلیقات شخص شاه بود؛ اما در جمهوری اسلامی، نظام شناختی عمدتاً مبتنی بر برداشت و تفسیر روحانیت از نظام فقهی شیعه بود).
۷۹	(عزیزاللهی نجف‌آبادی، ۱۳۸۸)	تصمیم‌گیری با تأکید بر تقریب مذاهب و بالابردن امنیت جهان اسلام.
۸۰	(فروتی، ۱۳۸۵)	تصمیم‌گیری بر اساس اصول و مبانی ارزشی، شناخت راهبردی، قدرت تجزیه و تحلیل و پیش‌بینی.
۸۱	(باقریان و عابدی‌جعفری، ۱۳۸۰)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به تبیین اصول و مبانی، تحقیق و شناخت موضوع، تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، تمهید اجرا و ایجاد عزم، تحقق تصمیم (اجرا) و ارزیابی، تصحیح ارکان.
۸۲	(برزگر، ۱۳۶۲)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به تکلیف‌شناسی، اقدام به تکلیف و حضور انگیزه ناب در تکلیف در اندیشه امام خمینی (ره).
۸۳	(Snyder, 2022)	تصمیم‌گیری بر اساس مصلحت‌اندیشی و آرمان‌گرایی.
۸۴	(Hall, 2015)	تصمیم‌گیری بر اساس دیپلماسی احساسی.
۸۵	(Juncos & Pomorska, 2021)	تصمیم‌گیری بر اساس سیاسی‌کاری‌ها.
۸۶	(Daniel, 2021)	تصمیم‌گیری تحت تأثیر فعالیت‌های اروپایی‌زدایی و در نتیجه عدم حصول وحدت.

ردیف	منبع	مضامین و مؤلفه‌های تصمیم‌گیری مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش
۸۷	(Wastnidge, 2018)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به تقویت پیوندهای مذهبی فراملی بین ایران و جهان اسلام.
۸۸	(Busby, Kafura, Monten & Tama, 2020)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به نظر نخبگان و مردم عادی.
۸۹	دهقانی فیروزآبادی، (۱۳۸۶)	تصمیم‌گیری بر اساس تحکیم قدرت داخلی، صدور انقلاب اسلامی و پیشبرد اسلام.
۹۰	(Mintz & Sofrin, 2017)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به مدل بازیگر منطقی، نظریه چشم‌انداز، نظریه سیاست‌مداران، نظریه سایبرنتیک، سیاست بوروکراتیک و سیاست سازمانی.
۹۱	(Xue, 2016)	تصمیم‌گیری بر اساس بیش‌سیاسی‌گسترده و چشم‌انداز بلندمدت در روابط با کشورهای همسایه.
۹۲	(Tracey, 2012)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به نقش دین و باورهای مذهبی رهبران.
۹۳	(Weissmann, 2015)	تصمیم‌گیری به‌منظور تداوم رشد اقتصادی داخلی و ملی‌گرایی.
۹۴	(Henökl, 2015)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به حفظ رابطه با اربابان سیاسی ملی و بین‌دولتی مختلف و همچنین بازیگران فراملی به‌ویژه کمیسیون و پارلمان اروپا.
۹۵	(Nye, 2003)	تصمیم‌گیری به‌منظور حفظ وحدت بین کشورها.
۹۶	(Doty, 1999)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به قدرت، آداب سیاسی و الگوهای تزریق‌شده در طول قرن‌های گذشته به همراه تجربه زندگی.
۹۷	(Zubaida, 1992)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به اصول اسلام و شرایط فعلی جامعه.
۹۸	(Brecher, 1972)	تصمیم‌گیری باتوجه‌به عوامل خارجی (جهانی، تابع، تابع دیگر، دوجانبه مسلط و دوجانبه)، عوامل داخلی (تولنایی نظامی، تولنایی اقتصادی، ساختار سیاسی، گروه‌های ذی‌نفوذ و الیت رقیب) و ارتباطات (گردش اطلاعات، محیط عملیاتی توسط رسانه‌ها).

منبع: (یافته‌های پژوهش)

روند تاریخی مطالعات نشان می‌دهد که پژوهشگران مختلف به‌صورت مستمر به مطالعه مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی پرداخته‌اند. این امر نشان‌دهنده اهمیت مداوم این موضوع در حوزه روابط بین‌الملل است. از نظر محتوایی، مؤلفه‌های شناسایی‌شده را می‌توان در چند دسته اصلی طبقه‌بندی کرد. در سطح فردی، ویژگی‌های شخصیتی و توانمندی‌های تصمیم‌گیرنده مورد توجه بوده است. در سطح سازمانی، ساختارها و فرایندهای تصمیم‌گیری اهمیت داشته‌اند. در سطح محیطی نیز عوامل

داخلی و بین‌المللی مؤثر بر تصمیم‌گیری بررسی شده‌اند. نکته قابل توجه دیگر، تنوع رویکردهای نظری به موضوع است. برخی پژوهشگران بر جنبه‌های عقلانی و منطقی تصمیم‌گیری تأکید داشته‌اند، درحالی‌که برخی دیگر به ابعاد ارزشی و هنجاری توجه کرده‌اند. همچنین رویکردهای ترکیبی نیز وجود داشته که سعی در ایجاد توازن بین این دو جنبه داشته‌اند. تحلیل منابع فارسی و انگلیسی نشان می‌دهد که در منابع داخلی، توجه بیشتری به مؤلفه‌های ارزشی، اعتقادی و ایدئولوژیک شده است. این در حالی است که در منابع خارجی، تمرکز بیشتر بر جنبه‌های عملیاتی و ساختاری تصمیم‌گیری بوده است. روند زمانی مطالعات نیز نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر، توجه بیشتری به نقش عوامل غیررسمی مانند لابی‌ها، افکار عمومی و رسانه‌ها در تصمیم‌گیری شده است. همچنین مسائلی مانند نقش فناوری، مشارکت مردمی و حکمرانی خوب نیز به‌عنوان مؤلفه‌های جدید مورد توجه قرار گرفته‌اند. درمجموع، این جدول نشان می‌دهد که تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی فرایندی است که تحت تأثیر طیف وسیعی از عوامل فردی، سازمانی، محیطی، ارزشی و ساختاری قرار دارد.

جدول ۲. ابعاد تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی

ابعاد	مؤلفه‌های تصمیم‌گیری
بعد فردی و شخصیتی تصمیم‌گیرنده	توجه به ویژگی‌ها، صفات اخلاقی، انگیزه‌ها و خصوصیات فردی تصمیم‌گیرنده مانند دانش، بصیرت، توکل، پابندی به ارزش‌های اخلاقی، واقع‌گرایی، بی‌طرفی، امانت‌داری، عدالت‌گرایی، حق‌مداری، انجام وظیفه، رازداری، قانون‌مداری، نگرش توحیدی، توجه به کرامت انسانی، عشق به خدا و مردم، رأفت، مدارا، تلاش مجاهدانه، تهذیب نفس، مطالعه عمیق، اعتماد به خدا و مردم، باور به خود، تعهد به شریعت، سلوک معنوی، ایمان به غیب، خودآگاهی، مدیریت بر خویشتن، شعور اجتماعی، مهارت اجتماعی، شهود و احساس، بینش سیاسی، چشم‌انداز بلندمدت، نبوغ فردی و ویژگی‌های فوق‌العاده ذهنی.
بعد ارزشی، اعتقادی و ایدئولوژیک	- توجه به پیش‌زمینه‌های تصمیم‌گیری مبتنی بر باورها و ارزش‌های اسلامی و انقلابی مانند عدم جدایی دین از سیاست، توجه بیشتر به روحانیت انسان، عمل به تکلیف الهی، توجه به مصالح جامعه، محوریت اسلام، صدور انقلاب، وحدت امت اسلامی، نفی سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، دفاع از مظلوم و مبارزه با ظالم، حمایت از آزادی‌خواهی ملت‌ها، دفاع از حقوق مسلمانان، احیای ارزش‌های اسلامی و انقلابی. - تصمیم‌گیری مبتنی بر اصول ثابت و تغییرناپذیر، تقدم اخلاق بر قدرت، التزام به اصول اخلاقی، پرهیز از بی‌عدالتی و خیانت، سازش‌ناپذیری با کفر و شرک، اهداف معنوی و

فرهنگی، تقریب مذاهب، تحکیم پیوندهای مذهبی فراملی، نقش دین و باورهای مذهبی رهبران. - تصمیم‌گیری بر اساس مبانی فقهی، اندیشه‌های امام خمینی، قانون اساسی و اسلام به‌عنوان منبع اصلی، تکلیف‌شناسی، اقدام به تکلیف، انگیزه ناب در تکلیف، مصلحت‌اندیشی در چارچوب آرمان‌گرایی.	
- توجه به محیط بین‌المللی و تصمیمات سایر کشورها و مجامع جهانی، محیط منطقه‌ای، عوامل خارجی جهانی و دوجانبه، ارتباطات و تعاملات بین‌المللی، روابط حسنه و صلح‌آمیز، احترام به حقوق متقابل، حل اختلافات از طریق گفتگو و حکمت، تعاون و مشارکت فعال، تقدم روابط با کشورهای اسلامی. - عدم مداخله در امور داخلی سایر کشورها، حمایت از مبارزات حق‌طلبانه، پناه دادن به آزادی‌خواهان، دفاع از تمامیت ارضی، استقلال و آزادی، نفی سلطه و تعهد به قدرت‌های سلطه‌گر، مقابله به مثل در موارد لازم، رعایت عزت، حکمت و مصلحت در سیاست خارجی.	بعد محیطی و بین‌المللی
- توجه به سازمان و نهادهای تصمیم‌گیر، ساختارهای درونی دولت و حاکمیت، مؤلفه‌های رسمی (قوه مجریه و مقننه) و غیررسمی (لایه‌ها و اتاق‌های فکر) مؤثر بر تصمیم‌گیری. - نقش و اختیارات تصمیم‌گیرندگان در چارچوب مؤلفه‌های حکومتی و نه شخصی. - تصمیم‌گیری گروهی و مشارکتی، ولایی بودن نظام سازماندهی، توجه به نظر نخبگان و مردم. - تصمیم‌گیری در سطوح مختلف راهبردی، عملیاتی و اجرایی در یک نظام سلسله‌مراتبی.	بعد نهادی، سازمانی و ساختاری
- تأمین حداکثری منافع و مصالح ملی، حفظ و تقویت قدرت و اقتدار، حفظ استقلال و تمامیت ارضی، تأمین رفاه و امنیت، کسب وجهه و پرستیژ بین‌المللی. - توجه به اهداف و منافع راهبردی بلندمدت در کنار منافع کوتاه‌مدت. - موازنه منافع ملی با منافع جهان اسلام و مستضعفین. - حفظ و احیای توانمندی‌های نظامی و اقتصادی ملی.	بعد منافع و مصالح ملی
- فرایند منطقی و سیستماتیک تصمیم‌گیری شامل شناسایی مسئله، تعیین اهداف و معیارها، ارائه و ارزیابی گزینه‌ها، انتخاب بهترین گزینه، برنامه‌ریزی اجرا، نظارت و ارزیابی نتایج. - تجزیه و تحلیل همه‌جانبه، جامع‌نگری و آینده‌نگری، واقع‌بینی، شناخت راهبردی، قدرت پیش‌بینی. - کسب اطلاعات کافی، بررسی پیامدها و عواقب، توجه به محدودیت‌ها و امکانات موجود، اولویت‌بندی اهداف و گزینه‌ها. - استفاده از مشاوره کارشناسان، متخصصان و افراد باتجربه، الگوپردازی عقلانی از تجارب بشری در کنار منابع اسلامی. - تحلیل هزینه-فایده، ارزیابی ریسک، مقایسه راهبردها، انتخاب گزینه بهینه متناسب با مقتضیات.	بعد عقلانی، منطقی و تحلیلی

بُعد مشارکتی و مردمی	- توجه و اهمیت ویژه به نقش و خواست مردم، نظرخواهی و مشورت عمومی، جلب مشارکت و اعتماد مردمی. - پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری در قبال مردم، تلاش برای رفع مشکلات و نیازهای جامعه. - کسب مقبولیت و مشروعیت مردمی، جلوگیری از نارضایتی‌های اجتماعی. - بهره‌گیری از ظرفیت سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی در کارآمدی تصمیمات.
بُعد قانونی و حقوقی	- تصمیم‌گیری در چارچوب قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی، پایبندی و تمکین به قانون. - التزام به رعایت حقوق افراد، اقلیت‌ها و ملت‌ها، عدم نقض حقوق بشر. - مبنا قرار دادن عدالت، انصاف و مساوات حقوقی، پرهیز از تبعیض و امتیازدهی ناروا. - تلاش برای تحقق حاکمیت قانون و نهادینه شدن قانون‌گرایی، مقابله با قانون‌گریزی و فساد. - اصلاح و بازنگری در قوانین متناسب با مقتضیات زمان در عین وفاداری به اصول و ارزش‌های بنیادین.

منبع: (یافته‌های پژوهش)

در مقام جمع‌بندی و استنتاج نهایی، تحلیل و بررسی مؤلفه‌های شناسایی شده نشان می‌دهد که می‌توان آن‌ها را در هشت بُعد کلی طبقه‌بندی نمود. نکته‌ی شایان توجه در این میان، برجستگی و اهمیت بُعد ارزشی، اعتقادی و ایدئولوژیک است که از فراوانی بیشتری نسبت به سایر ابعاد برخوردار است. این امر بیانگر نقش محوری و تعیین‌کننده‌ی نظام ارزشی و باورهای بنیادین در فرایند تصمیم‌گیری در عرصه‌ی بین‌المللی است. در ادامه، به منظور طبقه‌بندی مؤلفه‌های تصمیم‌گیری، برای هر دسته، عنوانی متناسب با بار معنایی آن مؤلفه‌ها انتخاب گردید. این طبقه‌بندی به شرح زیر ارائه شده است.

بُعد فردی و شخصیتی تصمیم‌گیرنده: این بُعد بر مهارت‌ها و الگوهای خاص فردی تمرکز دارد که برخی از آن‌ها ماهیتی اکتسابی و برخی دیگر انتسابی دارند. تصمیم‌گیرنده می‌بایست با توسعه و تقویت ویژگی‌های فردی خود، توانایی اتخاذ تصمیم‌های صحیح و راهبردی را کسب نماید.

بُعد ارزشی، اعتقادی و ایدئولوژیک: در این بُعد، تصمیم‌گیرنده ملزم است علاوه بر توجه به جولنب تصمیم، ارزش‌ها و اصول حاکم بر جامعه را نیز مدنظر قرار دهد. تصمیم‌های اتخاذشده نباید با آرمان‌ها و ارزش‌های جامعه مغایرت داشته باشند؛

از این رو، توجه به مبانی دینی و اعتقادی جامعه نقشی تعیین‌کننده در فرایند تصمیم‌گیری ایفا می‌کند.

بعد محیطی و بین‌المللی: تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی با توجه به اصول حاکم بر جامعه بین‌الملل صورت می‌پذیرد. در عصر حاضر که جهان به مثابه‌ی دهکده‌ای جهانی است، رعایت و احترام متقابل به حقوق دولت‌ها و ملت‌ها، همچنین پرهیز از مداخله و نقض اصول حاکم بر جامعه بین‌الملل، پیش‌نیاز برقراری روابط دیپلماتیک مطلوب میان کشورهاست.

بعد نهادی، سازمانی و ساختاری: راهبردها و اهداف سازمانی همواره مورد توجه مدیران و تصمیم‌گیران در سطوح مختلف ملی و بین‌المللی قرار دارد. در این راستا، تصمیمات اتخاذشده در سایر سازمان‌ها نیز در فرایند تصمیم‌گیری مدنظر قرار می‌گیرد. تصمیم‌گیری باید در چارچوب اختیارات مدیران صورت پذیرد؛ در غیراین صورت، موجب بی‌اعتمادی و ناکارآمدی در اجرای برنامه‌های سازمانی شده و چالش‌های متعددی را برای سازمان ایجاد می‌کند.

بعد منافع و مصالح ملی: یکی از مؤلفه‌های کلیدی و تأثیرگذار در روابط بین‌المللی، توجه به منافع ملی و تلاش برای حفظ، توسعه و ارتقای آن در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی است. عامل اقتصادی، به عنوان ابزاری مهم در تصمیم‌گیری، همواره مورد توجه دولت‌ها و ملت‌ها در هر دو عرصه داخلی و جهانی قرار دارد.

بعد عقلانی، منطقی و تحلیلی: برخورداری از منطق و تجربه از مهارت‌های اساسی یک مدیر محسوب می‌شود. مدیری که بر پایه‌ی تصمیمات عقلانی و سنجیده عمل نکند، نه تنها مورد نکوهش قرار می‌گیرد، بلکه در تحقق اهداف سازمان، کشور و ملت نیز ناکام خواهد ماند. تصمیم‌گیری عقلانی در عرصه‌ی جهانی نیازمند خرد جمعی و مشارکت متخصصان است و اقدام بدون مشورت می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری را برای کشور و حتی جامعه جهانی به همراه داشته باشد.

بعد مشارکتی و مردمی: مردم در تمامی کشورها عنصر بنیادین دولت به شمار می‌آیند. بدون در نظر گرفتن حقوق، نظرات و رضایت مردم، مشروعیت و مقبولیت دولت‌ها زیر سؤال می‌رود و همکاری مردم با دولت با چالش‌های جدی مواجه می‌شود.

مردم به عنوان سرمایه‌ی اجتماعی کشور، قوام و پویایی جامعه را در عرصه‌های ملی و بین‌المللی تضمین می‌کنند و زمینه‌ساز اتخاذ تصمیمات مؤثر و راهبردی در عرصه‌ی بین‌الملل هستند.

بُعد قانونی و حقوقی: تصمیم‌گیری در عرصه‌ی بین‌المللی در چارچوب نظام حقوقی و قانونی تعریف و تبیین می‌شود. سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی بر اساس این چارچوب قانونی تأسیس شده‌اند و نظارت بر اجرای مقررات نیز در سطح کشورها پیگیری می‌شود. تصمیماتی که خارج از حیطه‌ی قوانین بین‌المللی اتخاذ می‌شوند، نه تنها فاقد کارایی لازم هستند، بلکه می‌توانند موجب پیگرد قانونی از سوی ناظران بین‌المللی شوند. روابط، قراردادهای و معاملات بین‌المللی همگی در چارچوب قوانینی تعریف می‌شوند که پیش‌تر به تصویب، اصلاح یا بازنگری جوامع بین‌المللی رسیده‌اند؛ بنابراین، پایبندی به اصول و مقررات قانونی، تسهیل‌کننده‌ی اجرای تصمیمات اتخاذشده در عرصه‌ی بین‌المللی خواهد بود و نقش مهمی در تضمین اثربخشی و مشروعیت این تصمیمات ایفا می‌کند.

در نهایت شبکه‌ی مضامین این پژوهش به صورت ذیل ارائه می‌گردد:

نمودار ۳. شبکه مضامین مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی

منبع: (یافته‌های پژوهش)

۵. نتیجه‌گیری

تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی از پیچیده‌ترین و چالش‌برانگیزترین موضوعات در حوزه سیاست خارجی است. این پیچیدگی از تعامل عوامل متعدد ثابت و متغیر در محیط بین‌الملل نشئت می‌گیرد. پژوهش حاضر با هدف پاسخ به این پرسش که مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی کدام‌اند و چگونه می‌توان آن‌ها را دسته‌بندی کرد، با روش فراترکیب به بررسی و تحلیل ۹۸ منبع علمی پرداخت. مرور ادبیات نظری و پیشینه پژوهش نشان داد که مطالعات متعددی در این حوزه انجام شده است. این مطالعات از منظرهای مختلف به بررسی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری در سیاست خارجی پرداخته‌اند. برخی بر نقش عوامل فردی و شخصیتی تأکید داشته‌اند، برخی دیگر بر اهمیت ساختارها و فرایندهای سازمانی متمرکز شده‌اند و گروهی نیز به تأثیر محیط بین‌الملل توجه کرده‌اند. تحلیل محتوای منابع با استفاده از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو منجر به شناسایی مؤلفه‌های متعدد شد که در نهایت در هشت بُعد اصلی دسته‌بندی گردیدند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی متأثر از ابعاد فردی و شخصیتی، ارزشی و اعتقادی، محیطی و بین‌المللی، نهادی و سازمانی، منافع و مصالح ملی، عقلانی و تحلیلی، مشارکتی و مردمی، و قانونی و حقوقی است. این ابعاد در تعامل با یکدیگر، چارچوب جامعی برای تحلیل و فهم فرایند تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی فراهم می‌آورند. نوآوری اصلی این پژوهش در ارائه الگویی نظام‌مند از مؤلفه‌های تصمیم‌گیری است که می‌تواند مبنای نظری مناسبی برای تحلیل و بهبود فرایند تصمیم‌گیری در سیاست خارجی باشد.

۶. پیشنهادها

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهادهای زیر برای بهبود فرایند تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی ارائه می‌شود:

۱. تقویت مهارت‌های فردی و تخصصی تصمیم‌گیرندگان از طریق آموزش‌های تخصصی و تجربه‌اندوزی؛
۲. توجه متوازن به ابعاد هشت‌گانه در فرایند تصمیم‌گیری و پرهیز از یک‌سونگری؛
۳. ایجاد سازوکارهای نهادی برای تصمیم‌گیری مشارکتی و بهره‌گیری از خرد جمعی؛
۴. تقویت نظام پشتیبان تصمیم‌گیری با تأکید بر تحلیل علمی و نظام‌مند اطلاعات؛
۵. توسعه مطالعات کاربردی در حوزه تصمیم‌گیری با تمرکز بر موردپژوهی‌های موفق و ناموفق.

برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود تأثیر متقابل ابعاد هشت‌گانه بر یکدیگر مورد بررسی قرار گیرد و سازوکارهای عملیاتی‌سازی این چارچوب در نظام تصمیم‌گیری سیاست خارجی تبیین شود. همچنین مطالعه تطبیقی کاربرست این الگو در کشورهای مختلف می‌تواند به غنای نظری و کاربردی آن بیفزاید.

کتابنامه

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۴). *مصلحت و سیاست: رویکردی/اسلامی*. تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- افتخاری، اصغر و حسین‌زاده، ابوالحسن (۱۳۹۰). *اصول و ارکان الگوی مدیریت سیاسی امام خمینی (ره)*. فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، ۸ (۲۶)، ۱۱-۳۸.
- الوانی، سیدمهدی (۱۳۸۹). *تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی*. تهران: انتشارات سمت.
- امیری، مهدی؛ غفاری‌زاده، مهرشاد و فلاحتی، احسان (۱۳۹۱). *بررسی تأثیر جهانی‌شدن بر سیاست‌های اقتصادی ایران*. پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۲ (۱)، ۴۵-۷۰.
- باقریان، محمد و عابدی‌جعفری، حسن (۱۳۸۰). *تصمیم‌گیری حکیمانه: رویکردی جدید به الگوسازی در مدیریت*. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- برزگر، ابراهیم (۱۳۶۲). *مبانی تصمیم‌گیری سیاسی از دیدگاه امام خمینی (ره)*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.
- پلینو، جک سی و آلتون، روی (۱۳۸۹). *فرهنگ روابط بین‌الملل*. (حسن پستا، مترجم). تهران: نشر فرهنگ معاصر.

پوراحمدی میبیدی، حسین و سلطان‌پور، محمد (۱۴۰۱). تأثیر عامل شخصیت بر تصمیم‌گیری سیاست خارجی: مطالعه موردی سیاست خارجی جورج بوش دوم در قبال ایران. پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۱۱ (۴۰)، ۱۷۳-۲۰۱.

دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال (۱۳۸۶). گفتمان اصول‌گرایی عدالت‌محور در سیاست خارجی دولت احمدی‌نژاد. نشریه دانش سیاسی، (۵)، ۶۷-۹۸.

دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال (۱۳۸۷). جمهوری اسلامی ایران و نظام بین‌الملل مطلوب. مجله رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، (۱۶)، ۱۱.

دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال و مرتضوی شریف، علی (۱۳۹۶). الگوی تصمیم‌گیری سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه‌های آیت‌الله خامنه‌ای. فصلنامه رهیافت/انقلاب اسلامی، ۱۱ (۳۸)، ۱۳۰-۱۱۳.

رحمانسرشت، حسین (۱۳۸۶). تئوری‌های سازمان و مدیریت: از نوین‌گرایی تا پسانوین‌گرایی (ج ۲). تهران: مؤسسه فرهنگی انتشارات فن و هنر.

رشیدی، قدرت (۱۳۹۹). تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر بی‌طرفی در جنگ ایالات متحده آمریکا علیه عراق در سال ۱۹۹۱ م. (رساله دکتری)، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

روشنی، احسان (۱۳۹۸). مقایسه عوامل مؤثر بر سیاست‌گذاری خارجی ایران و عربستان در خاورمیانه ۲۰۱۷-۲۰۱۱ م. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، جمهوری اسلامی ایران.

زریباف، سیدمهدی؛ عیسوی، محمود و خادم‌علیزاده، امیر (۱۳۹۸). مؤلفه‌های نظام تصمیم‌گیری اقتصادی در چارچوب الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. فصلنامه مطالعات اقتصاد اسلامی، ۱۲ (۱)، ۳۴۵-۳۷۲.

سعادت، اسفندیار (۱۳۷۲). فرایند تصمیم‌گیری در سازمان. تهران: انتشارات دانشگاه تهران. سلیمانی، غلامعلی و دهقانی فیروزآبادی، سید جلال (۱۳۹۳). ابعاد معنایی و نهادی تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. پژوهش سیاست نظری، (۱۶)، ۷۱-۱۰۰.

سلیمی، حسین و حجازی، امین (۱۳۹۸). تأثیر فرهنگ راهبردی بر تصمیم‌گیری در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۲ (۸۴)، ۷۱-۱۰۴.

- سهرابی، بابک؛ اعظمی، امیر و یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی پژوهش‌های انجام شده در زمینه مدیریت اسلامی با رویکرد فراترکیب. *چشم‌انداز مدیریت دولت*، (۶)، ۹-۲۴.
- صحرایان، عبدالمجید (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر جهت‌گیری سیاست خارجی دولت‌های خاتمی و احمدی‌نژاد (۱۳۸۱-۱۳۷۶). (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، جمهوری اسلامی ایران.
- ظرافتی، امیرحسین (۱۴۰۱). مؤلفه‌های تصمیم‌گیری در عرصه بین‌المللی با تأکید بر بایسته‌های اخلاقی از دیدگاه امام خمینی (ره). (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.
- علوی، سیدحسین و دوستی، مرتضی (۱۴۰۱). طراحی الگوی رفتار سیاسی در تصمیم‌گیری راهبردی مدیران ورزش ایران. *دوفصلنامه علمی دانش سیاسی*، ۱۸ (۱)، ۱۹۹-۲۱۸.
- قائم، فرشته و دیگران (۱۳۹۹). فراترکیب عوامل مؤثر در ارزشیابی عملکرد مدیران مدارس. *فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت مدرسه*، ۸ (۴)، ۵۰-۷۲.
- کمالی، میکائیل (۱۳۹۷). بررسی سازوکارهای مؤثر در نظام تصمیم‌گیری دستگاه سیاست خارجی عربستان سعودی با تأکید بر هیئت حاکمه جدید (مطالعه موردی ایران). (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، جمهوری اسلامی ایران.
- گودرزی، غلامرضا (۱۳۸۶). مدل تصمیم‌گیری آینده‌نگر در راستای افق تحقق چشم‌انداز ۲۰ ساله. *مجموعه مقالات همایش ملی سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی در افق ۱۴۰۴*. (۱)، ۳۱.
- محمدی‌نجم، سیدحسین و یزدان‌پناه، محمد (۱۳۹۳). متغیرهای مؤثر بر فرایند تصمیم‌گیری جهت مداخله نظامی در سیاست خارجی آمریکا پس از جنگ سرد. *مجله سیاست دفاعی*، ۲۲ (۳)، ۲۴۳-۲۷۷.
- مقتدر، هوشنگ (۱۳۷۰). *سیاست بین‌الملل و سیاست خارجی*، تهران: انتشارات مفهرس.
- موسوی نیا، سیدرضا (۱۳۸۹). *الگوهای تصمیم‌گیری در سیاست خارجی ایران: بررسی مقایسه‌ای دوران پهلوی دوم (۱۳۴۲-۱۳۵۷) و جمهوری اسلامی (۱۳۶۱-۱۳۵۸)*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، جمهوری اسلامی ایران.
- موسوی، سید محمدعلی؛ کدخدایی، الهام و شفیعی سروستانی، فاطمه (۱۳۹۰). مدل‌سازی روند تصمیم‌گیری در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا. *فصلنامه روابط خارجی*، ۳ (۲)، ۷-۳۸.
- یاقوتی، محمدمهدی (۱۳۹۰). نگرش اخلاقی به روابط بین‌الملل. *علوم سیاسی*، ۱۴ (۵۳)، ۱۷۹-۲۰۵.

شورای نگهبان. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. بازیابی شده از: <https://www.shora->

gc.ir/0001Dv

- Ahlstrand, B.; Lampel, J. & Mintzberg, H. (2001). *Strategy Safari: A Guided Tour Through the Wilds of Strategic Mangament*. New York: Simon and Schuster.
- Alavi, S. H., & Dousti, M. (2022). *Tarrahi-ye Olgu-ye Raftar-e Siasi dar Tasmim-giri-ye Strategic-e Modiran-e Varzesh-e Iran*. Do-Fasnameh-ye Elmi-ye Danesh-e Siasi, 18(1), 199-218. [In Persian]
- Allison, G. T. & Zelikow, P. (1971). *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis* (Vol. 327, No. 729.1). Boston: Little, Brown.
- Al-Najjar, S. A. & Husien, S. K. (2022). "Richard Snyder's Approach for Analyzing Decision-Making Process in Foreign Policy", *Journal of Political and Security Studies*, 5(2), 189-217.
- Alvani, S. M. (2010). *Tasmim-giri va Taein-e Khat-e Mash-ye Dolati*. Tehran: Samt Publications. [In Persian]
- Amiri, M., Ghaffarizadeh, M., & Fallahi, E. (2012). *Barresi-ye Tasir-e Jahani-shodan bar Siasat-ha-ye Eghtesadi-ye Iran*. Pajuhesh-ha-ye Ravabet-e Beynolmelal, 2(1), 45-70. [In Persian]
- Bagherian, M., & Abedi Jafari, H. (2001). *Tasmim-giri-ye Hakimaneh: Rouykardi Jadid beh Olgousazi dar Modiriat*. Tehran: Markaz-e Amouzesj-e Modiriat-e Dolati. [In Persian]
- Barzegar, E. (1983). *Mabani-ye Tasmim-giri-ye Siasi az Didgah-e Imam Khomeini (RA)*. (Master's Thesis), Imam Sadiq University, Tehran, Iran. [In Persian]
- Beach, L. R. & Mitchell, T. R. (1987). "Image Theory: Principles, Goals, and Plans in Decision Making", *Acta Psychologica*, 66(3), 201-220.
- Boyatzis, R. & McKee, A. (2002). *Primal Leadership: Realizing the Power of Emotional Intelligence*. Boston: Harvard Business School Press.
- Brecher, M. (1972). *The Foreign Policy System of Israel: Setting, Images, Process*. New Haven: Yale University Press.
- Busby, J.; Kafura, C.; Monten, J. & Tama, J. (2020). "Multilateralism and the Use of Force: Experimental Evidence on the Views of Foreign Policy Elites", *Foreign Policy Analysis*, 16(1), 118-129.
- Caplin, D. M. (1971). *Introduction to International Politics: A Theoretical Overview*. Chicago: Markham.
- Clark, T. N. (1981). *Urban Policy Analysis: Directions for Future Research*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Cohen, M. D.; March, J. G. & Olsen, J. P. (1972). "A Garbage Can Model of Organizational Choice", *Administrative Science Quarterly*, 17(1), 1-25.
- Cottam, M. L. & Cottam, R. W. (2001). *Nationalism and Politics: The Political Behavior of Nation States*. Boulder: Lynne Rienner.

- Çuhadar, E.; Kaarbo, J.; Kesgin, B. & Özkeçeci-Taner, B. (2021). "Turkish Leaders and Their Foreign Policy Decision-Making Style: A Comparative and Multi-Method Perspective", *Turkish Studies*, 22(1), 1-27.
- Cyert, R. & March, J. (2015). "Behavioral Theory of the Firm", in *Organizational Behavior* 2. London: Routledge, 60-77.
- Daniel, C. T. (2021). "The Return of Intergovernmentalism? De-Europeanisation and EU Foreign Policy Decision-making", *Journal of European Integration*, 43(5), 619-635.
- Daugherty, J. E. & Pfaltzgraff Jr, R. L. (1990). *Contending Theories of International Relations: A Comprehensive Survey*. New York: Harper Collins.
- Dehghani Firoozabadi, S. J. (2007). *Gofteman-e Osoulgarai-ye Edalat-mehvar dar Siasat-e Khareji-ye Dolat-e Ahmadinejad*. Nashrieh-ye Danesh-e Siasi, (5), 67-98. [In Persian]
- Dehghani Firoozabadi, S. J. (2008). *Jomhuri-ye Eslami-ye Iran va Nezam-e Beynolmelal-e Matloub*. Majalleh-ye Rahyaft-ha-ye Siasi va Beynolmelal, (16), 11. [In Persian]
- Dehghani Firoozabadi, S. J., & Mortazavi Sharif, A. (2017). *Olgu-ye Tasmim-giri-ye Siasat-e Khareji-ye Jomhuri-ye Eslami-ye Iran dar Andisheh-ha-ye Ayatollah Khamenei*. Faslnameh-ye Rahyaft-e Enghelab-e Eslami, 11(38), 113-130. [In Persian]
- Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B. (2015). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. London: Routledge.
- Dorani, S. (2019). "The Foreign Policy Decision Making Approaches and Their Applications", *The Rest: Journal of Politics and Development*, 9(2), 69-89.
- Doty, R. L. (1999). "A Reply to Colin Wight", *European Journal of International Relations*, 5(3), 387-390.
- Dyson, S. B. & Raleigh, A. L. (2014). "Public and Private Beliefs of Political Leaders: Saddam Hussein in Front of a Crowd and Behind Closed Doors", *Research & Politics*, 1(1), 1-7.
- Eftekhari, A. (2005). *Maslahat va Siasat: Rouykardi Eslami*. Tehran: Imam Sadiq University Press. [In Persian]
- Eftekhari, A., & Hosseinzadeh, A. (2011). *Osoul va Arkan-e Olgu-ye Modiriat-e Siasi-ye Imam Khomeini (RA)*. Faslnameh-ye Motaleat-e Enghelab-e Eslami, 8(26), 11-38. [In Persian]
- Eisenhardt, K. M. & Zbaracki, M. J. (1992). "Strategic Decision Making", *Strategic Management Journal*, 13(S2), 17-37.
- Frankel, J. (1963). *The Making of Foreign Policy: An Analysis of Decision Making*. London: Oxford University Press.
- Ghaemi, F., et al. (2020). *Faratarkib-e Avamel-e Moaser dar Arzhyabi-ye Amalkard-e Modiran-e Madares*. Faslnameh-ye Elmi Pajuheshi-ye Modiriat-e Madreseh, 8(4), 50-72. [In Persian]
- Goldstein, J. S. & Pevehouse, J. C. (2020). *International Relations*. New York: Pearson Higher Ed.

- Goleman, D.; Boyatzis, R. & McKee, A. (2013). *Primal Leadership, With a New Preface by the Authors: Unleashing the Power of Emotional Intelligence*. Boston: Harvard Business Review Press.
- Goudarzi, G. (2007). *Model-e Tasmim-giri-ye Ayandeh-negar dar Rastaye Ofogh-e Tahaghogh-e Cheshm-andaz-e 20 Saleh*. Majmou-e Maghalat-e Hamayesh-e Melli-ye Sanad-e Cheshm-andaz, (1), 31. [In Persian]
- Hall, T. H. (2015). *Emotional Diplomacy: Official Emotion on the International Stage*. Ithaca: Cornell University Press.
- Harris, P. (2018–2019). “Why Trump Won’t Retrench: The Militarist Redoubt in American Foreign Policy”, *Political Science Quarterly*, 133(4), 611-640.
- Henökl, T. E. (2015). “How Do EU Foreign Policy-Makers Decide? Institutional Orientations Within the European External Action Service”, *West European Politics*, 38(3), 679-708.
- Henry, N. (2015). *Public Administration and Public Affairs*. London: Routledge.
- Hermann, M. G. (2003). “Assessing Leadership Style: A Trait Analysis”, in J. M. Post (Ed.), *The Psychological Assessment of Political Leaders*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 178-212.
- Holsti, K. J. (1964). “The Concept of Power in the Study of International Relations”, *Background*, 7(4), 179-194.
- Houghton, D. P. (2007). “Reinvigorating the Study of Foreign Policy Decision Making: Toward a Constructivist Approach”, *Foreign Policy Analysis*, 3(1), 24-45.
- Hudson, V. M. & Day, B. S. (2020). *Foreign Policy Analysis Classic and Contemporary Theory* (3rd ed.). Lanham: Rowman & Littlefield.
- Jennings, D. & Wattam, S. (1998). *Decision Making: An Integrated Approach* (2nd ed.). London: Financial Times Pitman Publishing.
- Jones, B. D. (1999). “Bounded Rationality”, *Annual Review of Political Science*, 2(1), 297-321.
- Juncos, A. E. & Pomorska, K. (2021). “Resilience in EU Foreign Policy: Standards, Principles and Procedures for Dealing with Change”, *Contemporary Security Policy*, 42(1), 28-54.
- Kaarbo, J. & Hermann, M. G. (1998). “Leadership Styles of Prime Ministers: How Individual Differences Affect the Foreign Policymaking Process”, *Leadership Quarterly*, 9(3), 243-263.
- Kamali, M. (2018). *Barresi-ye Saz-o-kar-ha-ye Moaser dar Nezam-e Tasmim-giri-ye Dastgah-e Siasat-e Khareji-ye Arabestan-e Saudi ba takid bar Heyat-e Hakemeh-ye Jadid (Motale-ye Moredi-ye Iran)*. (Master’s Thesis), Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. [In Persian]
- Kaplan, M. A. (2005). *System and Process in International Politics*. Colchester: ECPR Press.
- Keeney, R. L. (1996). *Value-Focused Thinking: A Path to Creative Decisionmaking*. Cambridge: Harvard University Press.

- Keller, J. W. (2005). "Constraint Respecters, Constraint Challengers, and Crisis Decision Making in Democracies: A Case Study Analysis of Kennedy Versus Reagan", *Political Psychology*, 26(6), 835-867.
- Keohane, R. O. (2005). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press.
- Koontz, H.; O'Donnell, C. & Weihrich, H. (1986). *Essentials of Management* (Vol. 18). New York: McGraw-Hill.
- Lasswell, H. D. (1971). *A Pre-View of Policy Sciences*. New York: American Elsevier Publishing.
- Lentner, H. H. (1973). *Foreign Policy Analysis: A Comparative and Conceptual Approach*. Columbus: Merrill Publishing Company.
- Lindblom, C. E. (1963). *A Strategy of Decision: Policy Evaluation as a Social Process*. New York: Free Press of Glencoe.
- March, J. G. & Simon, H. A. (1993). *Organizations*. New York: John Wiley & Sons.
- March, J. G. (1994). *A Primer on Decision Making: How Decisions Happen*. New York: Simon and Schuster.
- Marttunen, M. & Suomalainen, M. (2005). "Participatory and Multiobjective Development of Watercourse Regulation—Creation of Regulation Alternatives from Stakeholders' Preferences", *Journal of Multi-Criteria Decision Analysis*, 13(1), 29-49.
- McAdam, D. (2016). "The Mind of Donald Trump", *The Atlantic*. Retrieved from: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/06/the-mind-of-donald-trump/480771/>
- McGurck, B. (2019). "Hard Truth in Syria", *Foreign Affairs*, 98(3), 69-84.
- Mintz, A. & Sofrin, A. (2017). "Decision Making Theories in Foreign Policy Analysis", in *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Mintzberg, H.; Raisinghani, D. & Theoret, A. (1976). "The Structure of 'Unstructured' Decision Processes", *Administrative Science Quarterly*, 21(2), 246-275.
- Mitchell, T. R.; Rediker, K. J. & Beach, L. R. (1986). "Image Theory and Organizational Decision Making", in *The Thinking Organization*. San Francisco: Jossey-Bass, 293-316.
- Moghtader, H. (1991). *Siasat-e Beynolmelal va Siasat-e Khareji*. Tehran: Mofarahas Publications. [In Persian]
- Mohammadi Najm, S. H., & Yazdanpanah, M. (2014). *Motaghayyer-ha-ye Moaser bar Farayand-e Tasmim-giri Jahat-e Modakheleh-ye Nezami dar Siasat-e Khareji-ye America pas az Jang-e Sard*. Majalleh-ye Siasat-e Defayi, 22(3), 243-277. [In Persian]
- Morgenthau, H. J. (1955). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf.

- Mousavi, S. M. A., Kadkhodaie, E., & Shafiee Sarvestani, F. (2011). *Model-sazi-ye Ravand-e Tasmim-giri dar Siasat-e Khareji-ye America*. Faslnameh-ye Ravabet-e Khareji, 3(2), 7-38. [In Persian]
- Mousavinia, S. R. (2010). *Olgu-ha-ye Tasmim-giri dar Siasat-e Khareji-ye Iran: Barresi-ye Moghayesei-ye Dowran-e Pahlavi-ye Dovom (1342-1357) va Jomhuri-ye Eslami (1358-1368)*. (Master's Thesis), Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. [In Persian]
- Nye, J. S. (2003). *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Longman.
- Pennock, J. R. (1966). "Political Development, Political Systems, and Political Goods", *World Politics*, 18(3), 415-434.
- Plano, J. C. & Olton, R. (1988). *The International Relations Dictionary*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Plano, J. C., & Olton, R. (2010). *Farhang-e Ravabet-e Beynolmelal*. (H. Posta, Trans.). Tehran: Farhang-e Moaser. [In Persian]
- Pourahmadi Meibodi, H., & Sultanpour, M. (2022). *Tasir-e Amel-e Shakhshiat bar Tasmim-giri-ye Siasat-e Khareji: Motale-ye Moredi-ye Siasat-e Khareji-ye George Bush-e Dovom dar Ghabal-e Iran*. Pajuhesh-ha-ye Strategic-e Siasat, 11(40), 173-201. [In Persian]
- Preston, T. (2017). *The LTA Profile of Donald Trump*. Presentation at the Foley Institute, Washington State University, Pullman, WA.
- Quinn Jr, H. T. & London, K. (1965). "The Making of Foreign Policy", *Naval War College Review*, 18(7), 9-24.
- Rahmanseresht, H. (2007). *Teori-ha-ye Sazman va Modiriat: Az Novingaraei ta Pasa-Novingaraei (Vol. 2)*. Tehran: Fan va Honar Publications. [In Persian]
- Rapoport, A. (1968). *The Active Society: A Theory of Societal and Political Processes*. New York: Free Press.
- Rashidi, G. (2020). *Tasmim-giri dar Siasat-e Khareji-ye Jomhuri-ye Eslami-ye Iran ba takid bar Bitarafi dar Jang-e America Alayhe Eragh dar Sal-e 1991*. (Doctoral Dissertation), Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. [In Persian]
- Robbins, S. P. & DeCenzo, D. A. (2008). *Fundamentals of Management: Essential Concepts and Applications*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Rosen, M. J. (2005). "Doing Well by Doing Right: A Fundraiser's Guide to Ethical Decision-Making", *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 10(3), 175-181.
- Rosenau, J. N. (1984). "A Pre-Theory Revisited: World Politics in an Era of Cascading Interdependence", *International Studies Quarterly*, 28(3), 245-305.
- Roshani, E. (2019). *Moghaveseh-ye Avamel-e Moaser bar Siasat-gozari-ye Khareji-ye Iran va Arabestan dar Khavar-e Mianeh 2011-2017*. (Master's Thesis), Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran. [In Persian]
- Saadat, E. (1993). *Farayand-e Tasmim-giri dar Sazman*. Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]

- Sahraeian, A. (2010). *Barresi-ye Avamel-e Moaser bar Jahat-giri-ye Siasat-e Khareji-ye Dolat-ha-ye Khatami va Ahmadinejad (1376-1388)*. (Master's Thesis), Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. [In Persian]
- Salimi, H., & Hejazi, A. (2019). *Tasir-e Farhang-e Strategic bar Tasmim-giri dar Siasat-e Khareji-ye Jomhouri-ye Eslami-ye Iran*. *Faslnameh-ye Motaleat-e Strategic*, 22(84), 71-104. [In Persian]
- Sandelowski, M. & Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. New York: Springer Publishing Company.
- Scott, W. R. (1992). *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems* (3rd ed.). Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Simon, H. A. (1955). "A Behavioral Model of Rational Choice", *The Quarterly Journal of Economics*, 69(1), 99-118.
- Simon, H. A. (1985). "Human Nature in Politics: The Dialogue of Psychology with Political Science", *American Political Science Review*, 79(2), 293-304.
- Simon, H. A. (2013). *Administrative Behavior*. New York: Simon and Schuster.
- Snyder, J. (2022). *Human Rights for Pragmatists: Social Power in Modern Times*. Princeton: Princeton University Press.
- Snyder, R. C.; Bruck, H. W. & Sapin, B. (2002). "Decision-Making as an Approach to the Study of International Politics", *Foreign Policy Analysis: Classic and Contemporary Theory*. New York: Palgrave Macmillan US, 21-152.
- Sohrabi, B., Azami, A., & Yazdani, H. R. (2011). *Asib-shenasi-ye Pajuhesh-ha-ye Anjam-shodeh dar Zamineh-ye Modiriat-e Eslami ba Rouykard-e Faratarkib*. *Cheshm-andaz-e Modiriat-e Dolati*, (6), 9-24. [In Persian]
- Soleimani, G., & Dehghani Firoozabadi, S. J. (2014). *Abad-e Manayi va Nahadi-ye Tasmim-giri dar Siasat-e Khareji-ye Jomhouri-ye Eslami-ye Iran*. *Pajuhesh-e Siasat-e Nazari*, (16), 71-100. [In Persian]
- Svenholm, P. (2004). "Crisis Management and Decision-Making: A Study of Executive Leadership Under Pressure", *Journal of Strategic Management*, 15(4), 178-195.
- Thomas, D. C. (2021). "The Return of Intergovernmentalism? De-Europeanisation and EU Foreign Policy Decision-Making", *Journal of European Integration*, 43(5), 619-635.
- Thunholm, P. (2004). "Decision-Making Style: Habit, Style or Both?", *Personality and Individual Differences*, 36(4), 931-944.
- Tracey, P. (2012). "Religion and Organization: A Critical Review of Current Trends and Future Directions", *Academy of Management Annals*, 6(1), 87-134.
- Walker, S. G. (2013). *Role Theory and the Cognitive Architecture of British Appeasement Decisions*. London: Routledge.
- Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Wastnidge, E. (2018). *Religion and Geopolitics in Iranian Foreign Policy*. London: The Foreign Policy Centre.

- Weissmann, M. (2015). "Chinese Foreign Policy in a Global Perspective: A Responsible Reformer 'Striving for Achievement'", *Journal of China and International Relations*, 3(1), 151-166.
- Wendt, A. (1992). "Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics", *International Organization*, 46(2), 391-425.
- Woodward, B. (2018). *Fear: Trump in the White House*. New York: Simon & Schuster.
- Xue, L. (2016). "China's Foreign Policy Decision-Making Mechanism and 'One Belt One Road' Strategy", *Journal of Contemporary East Asia Studies*, 5(2), 23-35.
- Yaghouti, M. M. (2011). *Negarash-e Akhlaghi beh Ravabet-e Beynolmelal*. Oloum-e Siasi, 14(53), 179-205. [In Persian]
- Zarafati, A. H. (2022). *Moalfeh-ha-ye Tasmim-giri dar Arseh-ye Beynolmelalli ba takid bar Bayesteh-ha-ye Akhlaghi az Didgah-e Imam Khomeini (RA)*. (Master's Thesis), Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. [In Persian]
- Zaribaf, S. M., Isavi, M., & Khadem Alizadeh, A. (2019). *Moalfeh-ha-ye Nezam-e Tasmim-giri-ye Eghtesadi dar Charchoub-e Olgu-ye Eslami Irani-ye Pishraft*. *Faslnameh-ye Motaleat-e Eghtesad-e Eslami*, 12(1), 345-372. [In Persian]
- Zubaida, S. (1992). "Islam, the State and Democracy: Contrasting Conceptions of Society in Egypt", *Middle East Report*, 22(6), 2-10.